

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA SUDIȚI (JUD. BUZĂU)
- COMPLEXE DIN MILENIUL I D. HR.

Daniel GARVĂN *
Gabriel STĂICUȚ *
Alin FRÎNCULEASA **

Abstract: *Archaeological research at Sudiți (Buzău County) has resulted in mostly Neolithic and Chalcolithic discoveries. Among the features excavated during the 1960s-70s by Victor Teodorescu were several structures dating to the first millennium AD. The description of these late features has remained unpublished until now, but the primary data from the field work were kept in the archives of the Prahova and Buzău County Museums (a short manuscript, the excavations journal, films, and photographs, along with the archaeological artefacts). Although this fifty year old data resource is limited it has provided basic knowledge about the communities from Northern Wallachia during the first millennium AD.*

Rezumat: *Cercetările de la Sudiți (jud. Buzău) sunt cunoscute în literatura arheologică datorită descoperirilor atribuite epocii neo-eneolitice. În cadrul săpăturilor derulate în anii 60 și 70 ai secolului XX, coordonate de arheologul Victor Teodorescu, au fost cercetate alături de structuri de locuire preistorice și o serie de complexe arheologice datând din mileniul I d.Hr.. Informațiile privind aceste ultime descoperiri au rămas în cea mai mare parte inedite. În arhivele Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova și ale Muzeului Județean Buzău am identificat un scurt manuscris, carnetele de săpătură, filme, fotografii, la care se adaugă prezența în depozitele celor două instituții a materialelor arheologice descoperite în timpul cercetărilor. Toate aceste elemente s-au constituit în baza de lucru a acestui studiu prin care am urmărit să oferim celor interesați informații suplimentare privind evoluția comunităților umane în mileniul I d.Hr. în nordul Munteniei.*

Keywords: *sarmatian necropolis; Sântana de Mureș-Cerneahov settlement; hunic cauldron; Dridu, Victor Teodorescu; archive.*

Cuvinte cheie: *cimitir sarmatic; așezare Sântana de Mureș-Cerneahov; cazan hunic; Dridu; Victor Teodorescu; arhivă.*

Introducere

Deși ne aflăm la aproape o jumătate de secol de la ultimele campanii de cercetări arheologice derulate la Sudiți (jud. Buzău), există puține studii dedicate descoperirilor de aici (Teodorescu 1966; Frînculeasa 2010a; 2011). Mai adăugăm alte scurte referiri prezente în articole sau volume ce tratează diferite culturi sau epoci (Oancea și Drâmbocianu 1978; Constantinescu 1999: 181; Frînculeasa 2010b; Frînculeasa *et al.* 2017). În anul 2009 a fost tipărit un manuscris aparținând arheologului Victor Teodorescu în care era reluată întreaga problemă a descoperirilor 'de tip Sudiți', totul din prisma cercetărilor rămase inedite derulate la începutul anilor `70 (Teodorescu 2009). În anul 2010 într-un studiu dedicat descoperirilor din epoca neo-eneolitică din localitatea Sudiți, a fost descrisă sintetic dinamica cercetărilor derulate în zonă de arheologul Victor Teodorescu (Frînculeasa 2010a: notele 12-15). Prin urmare în acest text nu vom mai relua în detaliu toată problematica, ci numai vom aminti punctele/siturile în care au fost efectuate săpături arheologice, suprafețele cercetate, adăugând scurte precizări privind rezultatele cercetărilor.

* * *

Cercetările de pe teritoriul satului Sudiți au debutat în anul 1964 (Teodorescu 1966: 226), fiind continuate între anii 1970-1973 (Frînculeasa 2010a: 25), deoarece în zonă fuseseră planificate să se întreprindă ample lucrări hidro-horticole ce urmau să afecteze situl (Teodorescu 2009: 618). Au fost efectuate săpături arheologice în mai multe puncte (Planșa I), după cum urmează:

* Muzeul Județean Buzău, Bd. Nicolae Bălcescu, nr. 50, 120360, Buzău, jud. Buzău, România; daniel_garvan@yahoo.com; staicut.gabriel@gmail.com

** Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, str. Toma Caragiu, nr. 10, 100042, Ploiești, jud. Prahova, România; alinfrinculeasa@yahoo.com

- 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia' - patru secțiuni și nouă case: S. I = 65 x 1 m; S. II = 65,50 x 1 m; S. III = peste 75 m; S. Axial ~ 90 m; Cas. 1 = 6 x 2 m; Cas. 2 = 6 x 1,2 m; Cas. 2a = 2,30 x 1,20 m; Cas. 3 = 3,50 x 1,70 m; Cas. 3a = 2,30 x 1,70 m; Cas. 4 = 4 x 2 m; Cas. 5 = 4 x 2 m; Cas. 6 = 4 x 2 m; Cas. 7 = 4 x 2 m. Au fost identificate complexe atribuite culturilor ceramicii liniare, Boian-'Bolintineanu' și 'Giulești', cu elemente Dudești și Vădastra și un nivel cu o grosime de 0,30 m atribuit sec. IV (Planșa II.1).

- 'Movila Bălaia' - cinci secțiuni: S. IM = 28,35 x 1,50 m; S. IIM = 29,65 x 1,50 m; S. IIIM = 22,90 x 1,50 m; S. IVM = 7,35 x 1,50 m; S. VM ~ 22,90 x 1,50 m. În zona movilei, unde depunerea arheologică depășea 2,6 m, alături de complexe liniare, Boian-'Bolintineanu' și 'Giulești' au fost cercetate și complexe gumelnițene și un grup de morminte atribuite sec. II-III d.Hr. (Planșa II.1).

- 'La Purcăreată', un mic grind aflat pe malul nordic al Călmățuiului, la circa 400 m de sat, a fost trasată o singură secțiune, cu dimensiunile de 39,50 x 1,25 m. A fost sondată o așezare gumelnițeană, la partea superioară a depunerii fiind identificate și elemente specifice sec. IV d.Hr (Planșa I).

- 'Curtea lui Gheorghe Dumitru', aflată în Sudiți, vis-a-vis de biserică, a fost sondată prin două case cu dimensiunile de 2,50 x 1,50 m și 2 x 1 m, între ele fiind lăsat un martor de 0,15 m. Au fost descoperite fragmente ceramice Boian-'Giulești', iar la adâncimea de 1,30 m a fost cercetat un schelet uman orientat SSE-NNV (Planșa XII.4).

- 'Crucea lui Ștefan', punct amplasat în marginea de est a satului, înaintea ultimelor case, între Călmățui și șoseaua spre Smeeni, a fost cercetat între anii 1970 și 1971. Au fost deschise patru secțiuni și patru case: S. I = 48,86 x 1,25 m; S. II = 24,90 x 1,25 m; S. III = 21,50 x 1 m; S. IV = 23,45 x 1,25 m; Cas. 1 = 1 x 1,25 m; Cas. 2 = 1,75 x 1,46 m; Cas. 3 = 5 x 4,95 m; Cas. 4 = 1 x 1 m. Au fost cercetate nouă morminte, unele atribuite cu certitudine perioadei de început a epocii bronzului (Frînculeasa 2011; Frînculeasa *et al.* 2017: 44 și urm.) și un bordei Dridu (Planșa X.3). Fragmente ceramice specifice sec. VIII-X au fost descoperite în majoritatea secțiunilor.

În demersul nostru, sursele de documentare au constat în jurnalele de șantier, un scurt text în manuscris în care sunt descrise mormintele de la 'Movila Bălaia', la care se adaugă un set de fotografii extrase de pe filmele originale descoperite în arhiva Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova. Materialul arheologic atribuit mileniului I d.Hr. nu este foarte numeros. În colecțiile Muzeului Județean Buzău au fost identificate două vase (Planșele III.B3 și IV.3a-b) din zona cimitirului din sec. II-III. Celelalte vase menționate în jurnale au fost identificate doar în fotografiile realizate în momentul descoperirii. Secolului al IV-lea îi este atribuit un lot ceramic eterogen, conținând ceramică locală lucrată la roată sau manual, dar și ceramică de import. Tot pentru această perioadă, în jurnalul de șantier am identificat descrierea unui complex ce constă dintr-o groapă și un cuptor de redus minereu. Alte trei gropi, notate Cpl. A, G și K, au fost identificate pe un plan și profilul din S. I. În perimetrul sitului de la hotarul dintre cele două sate s-a descoperit un fragment de cazan datat în sec. V și atribuit populației hunice. Acesta se află în colecția Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova (nr. inv. 3.4.20581) (Lichiardopol 2007: tabel LXXVI/h). Pentru nivelul de locuire atribuit sec. VIII-X se păstrează un lot redus de fragmente ceramice și o schiță a unui bordei cu pietrar.

Descrierea complexelor datate în sec. II-III

Pe suprafața 'Movilei Bălaia' au fost cercetate cinci morminte de inhumatie, dispuse în secțiunile I (M. 2, M. 3, M. 4 și M. 5) și II (M. 1). Toate descrierile acestor complexe provin dintr-un text în manuscris ce are mai puțin de o pagină, format A4, identificat în arhiva Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova ('fond Victor Teodorescu'). Pentru M.2 există și un desen, iar pentru M.1?, M.2, M.4 și M.5 s-au păstrat fotografii.

- **Mormânt nr. 1** – mormânt de adult, orientare VNV-ESE, identificat la -0,20 m adâncime, între m 12,80 și 14,45. Poziția scheletului nu poate fi precizată, mormântul fiind deranjat. Fără inventar. Nu au fost identificate schițe în arhiva de șantier. Scheletul deranjat pare să apară pe o fotografie în care numărul complexului este poziționat greșit (Planșa IV.4).

- **Mormânt nr. 2** – mormânt de adult, orientare ENE-VSV, identificat la -0,65 m adâncime, între m 26 și 27,25. Scheletul depus în decubit dorsal (Planșele III.A1-2 și XIII.3).

Inventar: cană cu o toartă, lucrată la roată, din pastă fină, buza îngroșată și ușor răsfrântă, gât scurt, corp globular, fund inelar, toartă lată, ovală în secțiune. Sub buză prezintă o șanțuire, pe gât este decorat în tehnica lustrării cu registre de linii verticale (conform unei schițe din jurnalul de șantier), iar zona de contact între gât și corp este marcată prin două caneluri orizontale (dimensiuni - înălțime = I: 21 cm; diametru gură = DG: 9,3 cm; diametru maxim = DM: 15,7 cm; diametru bază = DB: 7,2 cm); depusă deasupra cotului stâng (Planșa III.A3).

- **Mormânt nr. 3** – mormânt de copil, orientare N-S, descoperit la -0,40 m adâncime, între m 27,60 - 28. Fără inventar. Nu au fost identificate schițe sau fotografii în arhiva de șantier.

- **Mormânt nr. 4** – mormânt de adult, orientat NE-SV, identificat la adâncimea de -1,00 m, între m 25,20 - 25,60 (Plansa IV.1).

Inventar:

1. Castron tronconic, lucrat la roată, din pastă fină, cu buza îngroșată și răsfrântă în afară, partea superioară verticală și fund inelar (dimensiuni - DG: 21 cm); depus în partea dreaptă a craniului (Plansa IV.2a-b).

2. Căniță cu o toartă, lucrată la roată, din pastă fină, arsă oxidant. Corp globular, gura ușor evazată, fund inelar. Pe corp prezintă urme de angobă de culoare roșie, iar sub buză sunt realizate două caneluri. Toarta, care unește buza de zona de deasupra diametrului maxim, este bombată și are o nervură mediană (dimensiuni - Î: 9,3 cm; DG: 7,2 cm; DM: 9,9 cm; DB: 4,3 cm); depus în zona genunchiului drept (Plansa IV.3a-b).

- **Mormânt nr. 5** – mormânt de copil; orientat N-S, identificat la adâncimea de -1 m, între m 28,60 - 29 (Plansa III.B1-2).

Inventar: vas bitronconic, modelat cu mâna, din pastă fină, culoare cărămizie cu urme de ardere secundară, gura îngustă cu marginea rotunjită, gât scurt și fund plat (dimensiuni – Î: 10,2 cm; DG: 4,6 cm; DM: 10,4 cm; DB: 5,0 cm); depus în partea stângă a craniului (Plansa III.B3).

Tot din zona cimitirului provin două vase (Plansa IV.5-6) identificate doar pe baza unor fotografii aflate în arhiva Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova. Vasele nu au context de descoperire, dar din punct de vedere tipologic se încadrează în aceeași perioadă.

1. Vas-urnă cu corp sferoidal, cu gura largă, buză rotunjită, gât scurt, fund inelar (dimensiuni – Î: 17,5 cm; DG: 15 cm; DM: 19,2 cm; DB: 8,2 cm) (Plansa IV.6).

2. Vas bitronconic, cu buza lățită, răsfrântă orizontal, cu gât larg și scurt și picior inelar (dimensiuni – Î: 7,6 cm; DG: 5,4 cm; DM: 7,3 cm; DB: 2,9 cm) (Plansa IV.5).

Cimitirul identificat în punctul 'Movila Bălaia' se adaugă unor descoperiri similare din zona Buzăului, printre acestea numărându-se cele de la Buzău 'Sud' (Drâmbocianu 1981), Largu 'Cornul Malului' (Dragomir 1959; Dragomir și Croitoru 2011), Luciu (Drâmbocianu 1974), Balta Albă (Constantinescu 1978), Smeeni 'Movila Mare' (Simache și Teodorescu 1962; Frînculeasa *et al.* 2017), toate atribuite populației sarmatice și datate în sec. II-III.

Descrierea descoperirilor din sec. IV

Materialele din sec. IV, reprezentate în exclusivitate de fragmente ceramice neîntregibile, provin din punctele 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia' și 'La Purcăreață', toate fiind tipice culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. Lotul cel mai consistent a fost descoperit în primul punct, unde sunt menționate și complexe, fără alte detalii.

Ceramica lucrată la roată este preponderentă, fiind reprezentată atât de fragmente din pastă fină, cât și de fragmente din pastă zgrunțuroasă (specia 'ciment'). În cele mai multe cazuri fragmentele sunt de culoare cenușie, provenind de la un registru variat de forme: borcane, castroane, străchini, căni și vase de provizii de dimensiuni mari ('Krausengefässe'). Din această categorie ceramică pot fi amintite mai multe fragmente de buze, cu marginea rotunjită dreaptă (Plansurile V.1 și VI.7-8), răsfrântă oblic sau orizontal în exterior (Plansa VI.2-6), cu marginea puternic îngroșată sau lățită orizontal la interior și la exterior (în forma literei 'T') (Plansa V.8). Tot de la vase lucrate la roată au fost găsite fragmente de pereți cu decor incizat realizat din registre de linii paralele orizontale și în val, în unele cazuri asociate, sau din caneluri (Plansa VIII.1-6). În cazul fragmentelor de funduri, acestea sunt inelare, drepte și plate profilate (Plansurile V.2-7 și VI.9-10).

Ceramica lucrată la roată de culoare gălbui-cărămizie este mai redusă comparativ cu cea cenușie, fiind reprezentată doar de câteva fragmente lucrate din pastă zgrunțuroasă, având ca degresant nisip cu granulație mare: o porțiune dintr-o buză cu marginea îngroșată și răsfrântă, pereți de borcane, decorate cu linii incizate orizontale și în val și un fund drept provenind de asemenea de la un borcan (Plansa VIII.1-6).

În grupa ceramicii lucrate cu mâna se încadrează doar câteva fragmente de borcane, modelate din pastă grosieră, arse neuniform, cu nuanțe care variază de la cenușiu-gălbui la gri-negricios: o buză evazată decorată cu creștături oblice (Plansa VIII.9), o buză ușor evazată (Plansa VIII.8), partea superioară a unui borcan cu buza dreaptă și decor realizat din alveole circulare dispuse pe umăr (Plansurile VI.1 și VIII.7), două fragmente de pereți (Plansa VIII.10, 12) și un fund plat (Plansa VIII.11).

Ceramica de import este reprezentată de fragmente de amfore și căni, toate lucrate la roată, din pastă fină sau dură, cu mult nisip în compoziție, arse oxidant. Dintre acestea menționăm: un fragment de gură cu buza lată, răsfrântă orizontal (Planșele V.11 și VII.17), șapte fragmente de pereți decorati cu caneluri paralele largi sau înguste (Planșa VII.7-13), trei fragmente de toarte late, ovale în secțiune, dintre care una cu canelură mediană (Planșa VII.15), precum și două funduri de amforă, cilindrice, unul cu baza evazată și inelară (Planșele V.9 și VII.14), celălalt cu baza ruptă (Planșele V.10 și VII.16).

În jurnalul de săpătură din anul 1970 este descris un complex compus dintr-o groapă și un cuptor de redus minereul. În acest caz dispunem alături de descriere, de reprezentări grafice și fotografii (Planșa XII.1-3). În continuare, redăm conținutul jurnalului:

„Complexul se întinde de la c. 18 la c. 23 și este format dintr-o groapă a cărei buză se află la o adâncime de 1,08 m și ține de la c. 18 la c. 21, și un cuptor de redus minereu de fier.

Descrierea cuptorului de redus minereu de fier:

- Cuptorul se află la c. 22, între metri 21,20 și 22,10;

- Adâncimea: 1,20 m;

- Are trei faze de folosire, fiecare fază fiind marcată de un strat cărămiziu:

I. faza și cea mai veche nu are crustă silicioasă (cel puțin ce se observă în stadiul actual al săpăturii).

II. fază posterioară, are un strat silicios de 1 cm. Între I și al II-lea strat se observă un strat gros de 3 cm de pământ galben vinețiu. De asemenea, în plan orizontal între I și al II-lea există o buză de vas.

III. fază (și ultima), are la suprafață un strat silicios cu grosimea de 0,5 cm. Sub acest strat se află unul cărămiziu de 1,3 cm.

- În partea estică a cuptorului se află o groapă la o adâncime de 1,45 m.

- Inventarul gropii:

- fragmente mici de ceramică și oase

- un ciob, buză de vas, lucrat la roată repede, pastă fină, culoare cenușie, găsit la o adâncime de 1,25 m.

- o bucată de fier ruginit, se crede că ar fi muștiucul de suflat rămas pe loc

- un ciob alături de această bucată de fier

- Datate sec. IV-V – după inventar.”

Cele trei complexe identificate, conform desenului profilului, au fost săpate de la baza depunerii din sec. IV, perforând nivelurile neo-eneolitice (Planșa IX).

- Cpl. A a fost surprins la capătul sudic al S. I, în primul metru. A intersectat secțiunea pe o lungime de circa 1,10 m, iar adâncimea a fost de 0,80 m.

- Cpl. G, identificat în dreptul m 17-18, reprezintă o groapă cu pereții drepți și fundul alveolat. În umplutură se observă două lentile, redată în documentația originală cu negru și cărămiziu, ce ar putea indica existența unor straturi de cărbune și chirpici. Legenda profilului lipsește. Deschiderea la gură era de circa 1,20 m și se adâncea până la -1 m.

- Cpl. K este o groapă în formă de clopot, având fundul drept. A fost surprinsă în dreptul m 24-25 și avea deschiderea la gură de 1,20 m, baza de 1,50 m și adâncimea de 1,30 m.

Descoperiri din sec. V

Din perimetrul sitului identificat la 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia' provine un fragment din peretele unui cazan din bronz (Planșa XI.1) de tipul cu mânere împodobite cu protuberanțe în formă de ciuperci și corp cilindric. Fragmentul are dimensiunile L: 5,2 cm; LA: 2,9 cm; grosimea peretelui cu nervură: 1,4 cm și este decorat pe partea exterioară cu două nervuri proeminente paralele, verticale, care pleacă din zona umărului spre baza vasului. Pe vasele întregi astfel de nervuri sunt grupate în patru registre verticale. Exemplare întregi sau fragmentare au mai fost descoperite la Ionești (jud. Dâmbovița), Desa (jud. Dolj), Boșneagu (jud. Călărași), Hotărani (jud. Mehedinți), Sucidava – Celei (jud. Olt) și Hinova (jud. Mehedinți) (Harhoiu și Diaconescu 1984), toate fiind legate de epoca migrației hunice din prima jumătate a sec. V d.Hr.

Descoperiri din sec. VIII-X

Din punctul 'Crucea lui Ștefan' provine un lot mic de fragmente ceramice atribuite acestei perioade. Tot aici a fost cercetată o locuință contemporană, prevăzută cu pietrar, a cărei schiță parțială se regăsește în documentația de șantier. Desenul corespunde momentului primei extinderi a Cas. 3, când a fost dezvelit colțul de nord-est al locuinței și parțial pietrarul (Planșa X). Pentru următoarea fază de extindere a casei necesară cercetării integrale a locuinței nu am identificat alte informații.

Fragmentele ceramice provenite din acest loc sunt realizate în totalitate din pastă nisipoasă, având ca degresant nisip și pietricele, arse oxidant sau reducător, cu nuanțe la exterior ce variază de la gălbui-cărămiziu la cenușiu. Vasele de la care provin sunt cu precădere borcane, lucrate la roată înceată, decorate pe suprafața exterioară cu striuri realizate cu pieptenele, dispuse orizontal sau în val, în unele cazuri asociate în registre alternante (Planșa XI.2-17). Conform marcajelor, din interiorul bordeiului provin câteva fragmente de același tip și un fragment din fundul plat al unui vas, decorat cu o marcă de olar realizată dintr-o cruce (?) înscrisă în două pătrate (Planșa XI.18).

Caracteristicile fragmentelor ceramice descoperite în punctul 'Crucea lui Ștefan', tipice pentru perioada secolelor VIII-X d.Hr., indică prezența în zonă a unei așezări aparținând culturii Dridu. Așezarea se înscrie în seria de descoperiri din Muntenia, dintre care le amintim pe cele de la Vadu Săpat, Șirna, Târgșoru Vechi (jud. Prahova), Dridu, Bucu, Vlădeni (jud. Ialomița), Pietroasele (jud. Buzău) (Ciupercă 2012).

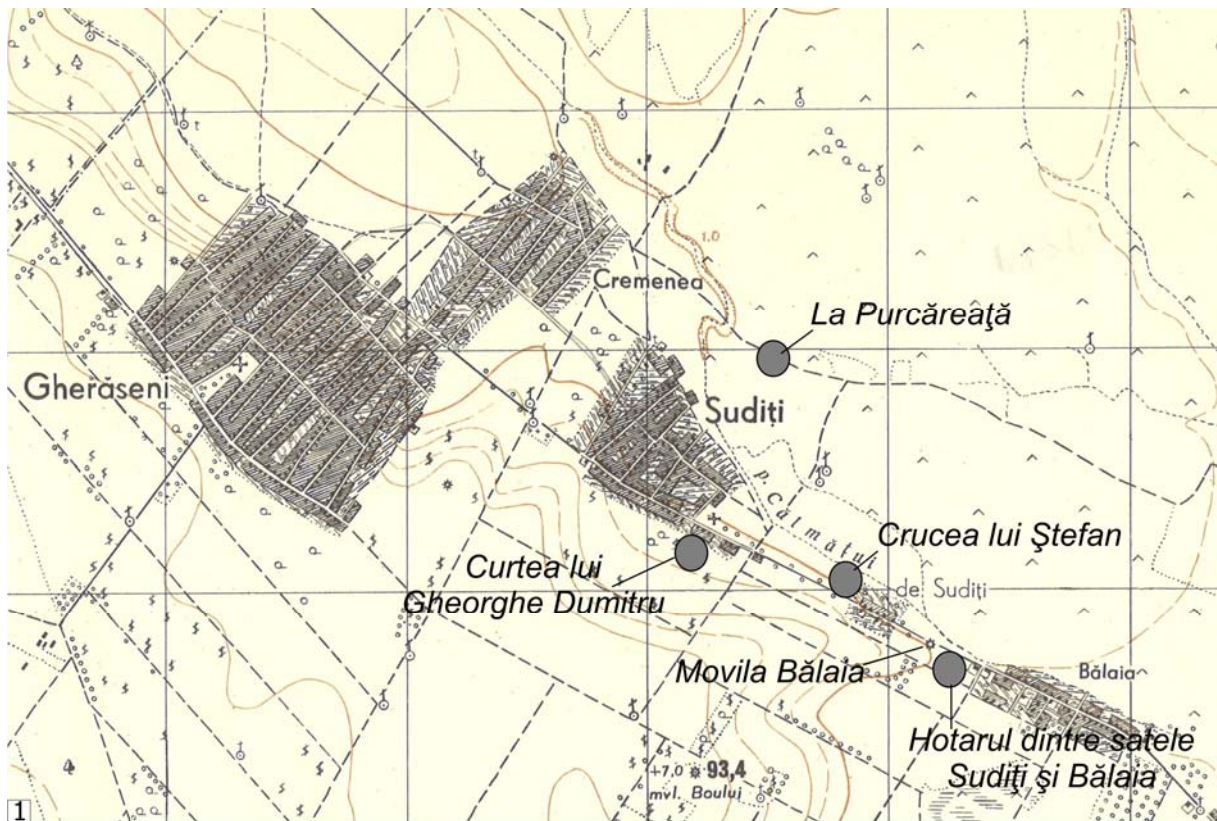
Concluzii

Fără să avem acces la un lot de materiale și complexe reprezentative pentru segmentul cronologic analizat, publicarea acestora se dorește o modestă contribuție la complicata problematică a arheologiei mileniului I. Cu excepția documentației grafice în care sunt redată complexele preistorice (1970), arhiva de șantier nu este una foarte relevantă. Fotografiiile și desenele indică un anumit tip de cercetare caracterizată de păstrarea materialelor 'in situ' pentru o perioadă, timp necesar, probabil, pentru ca săpătura și situațiile arheologice să poată fi verificate și interpretate de cineva cu experiență (Planșele XIII și XIV). Nu ar trebui exclusă posibilitatea ca cercetările să se fi derulat (parțial) în același timp în două situri, respectiv 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia' și 'Movila Bălaia' sau eventual 'Crucea lui Ștefan' și unul din cele două puncte menționate. O altă explicație ar putea fi legată de prezența cu intermitență a arheologului Victor Teodorescu în teren, supliniți de mai tinerii arheologi Vasile Drâmbocianu și Dan Lichiardopol. Materialele și complexele arheologice descoperite în siturile de la Sudiți, redată în acest text, vin să se adauge numeroaselor descoperiri contemporane aflate în zona apropiată Subcarpaților de Curbură.

Bibliografie

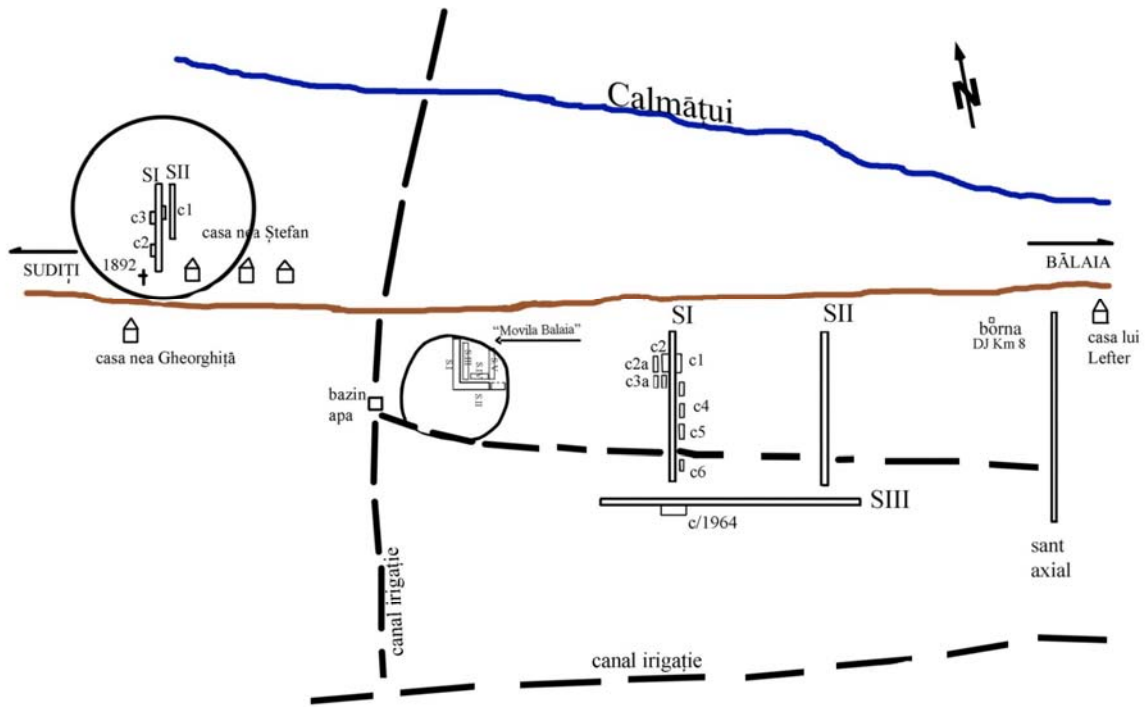
- Ciupercă, B. (2012) 'Așezările din Muntenia în secolele VIII-X', *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie* 63(3-4): 361-72.
- Constantinescu, M. (1978) 'Un mormânt din perioada migrațiilor, descoperit la Balta Albă, județul Buzău', *Mousaios* II: 22-5.
- (1999) *Memoria pământului între Carpați și Dunăre*, București: Ed. Fiat Lux.
- Dragomir, I.T. (1959) 'Săpăturile arheologice de la Largu (r. Filimon Sîrbu, reg. Galați)', *Materiale și cercetări arheologice* VI: 497-508.
- Dragomir I.T. și Croitoru C. (2011) 'La necropole sarmatique de Largu (dep. de Buzău)', *Istros* XVII: 31-54.
- Drâmbocianu, V. (1974) 'Un mormânt sarmatic descoperit la Luciu (jud. Buzău)', *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie* 25(2): 303-7.
- (1981) 'Șantierul arheologic de salvare din punctul Buzău-Sud', *Mousaios* III: 50-67.
- Frînculeasa, A. (2010a) 'Noi informații privind cercetările arheologice de la Sudiți, com. Gherăseni (jud. Buzău). Descoperiri din epoca neo-eneolitică', *Mousaios* XV: 23-54.
- (2010b) *Epoca neolitică în nordul Munteniei*, Ploiești: Ed. Ploiești-Mileniul III.
- (2011) 'Morminte din epoca bronzului de la Sudiți (jud. Buzău)', *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie* 62(3-4): 251-64.
- Frînculeasa A., Simalcsik, A., Preda, B. și Garvăn, D. (2017) *Smeeni-Movila Mare. Monografia unui sit arheologic regăsit*, Târgoviște: Ed. Cetatea de Scaun.
- Harhoiu, R. și Diaconescu, P. (1984) 'Hunnischer Kessel aus Muntenien', *Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Nouvelle Série* 28(1-2): 99-116.
- Lichiardopol, D. (2007), 'Kesselfragment', în *Attila und die Hunnen: Begleitband zur Ausstellung im Historischen Museum der Pfalz, Speyer vom 17. Juni 2007 bis 6. Januar 2008*, p. 333, Stuttgart: Konrad Theiss.

- Oancea, Al. și Drâmbocianu, V. (1978) 'Contacte între cultura Monteoru și grupuri de populații nord-pontice, în lumina descoperirilor din județul Buzău', *Mousaios. Studii și cercetări de istorie locală* II: 3-9.
- Simache N.I. și Teodorescu, V. (1962) 'Săpăturile arheologice de salvare de la Smeeni (r. Buzău, reg. Ploiești)', *Materiale și cercetări arheologice* VIII: 273-82.
- Teodorescu, V. (1966) 'Date preliminare privind cultura cu ceramică liniară din teritoriul de la sud de Carpați al României', *Studii și cercetări de istorie veche* 17(2): 223-33.
- (2009) 'Date noi privind aspectul Sudiți al ceramicii liniare (Sudiți 1970)' în L.M. Dulgheru și A. Frînculeasa (ed.) *Victor Teodorescu. Studii și cercetări arheologice în Muntenia*, pp. 618-23, Ploiești: Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova.

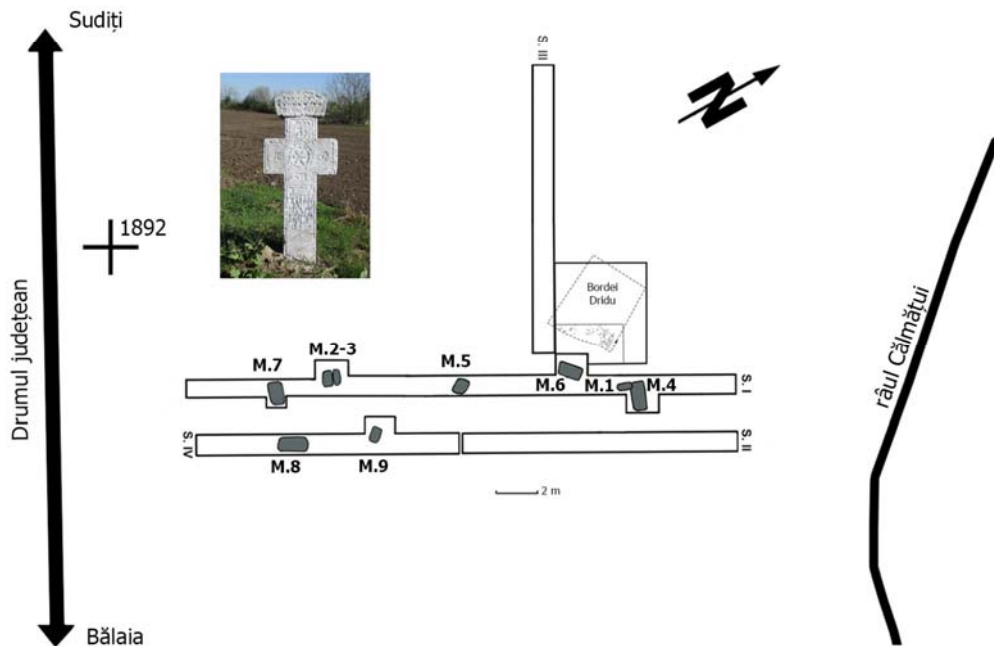

Plansa I. 1. Harta localității Sudiți cu marcarea punctelor în care s-au făcut cercetări. 2. Ortofotoplanul zonei și zonele cercetate: 1. Zona siturilor 'Movila Bălaia' și 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 2. 'Crucea lui Ștefan'; 3. 'Purcăreăță'; 4. 'Curtea lui Gheorghe Dumitru'.

1. Map of Sudiți, with the research areas mentioned in the text. 2. Aerial view of the same area: 1. 'Movila Bălaia' and 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 2. 'Crucea lui Ștefan'; 3. 'Purcăreăță'; 4. 'Curtea lui Gheorghe Dumitru'.

1

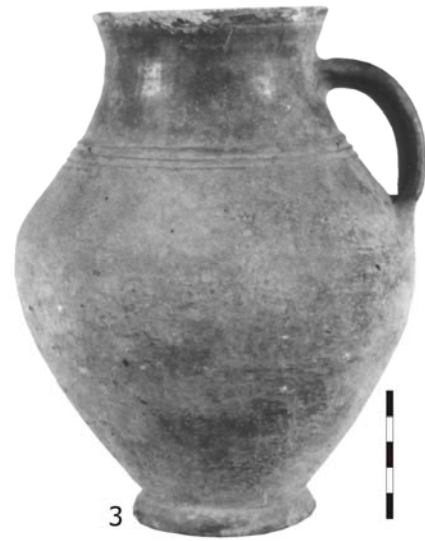
2

Planșa II. 1. Planul săpăturilor de la Sudiți, punctele 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia', 'Movila Bălaia' și 'Crucea lui Ștefan'; 2. 'Crucea lui Ștefan' (foto 2017) și planul săpăturilor din acest punct (după Frînculeasa 2011, cu adăugiri).

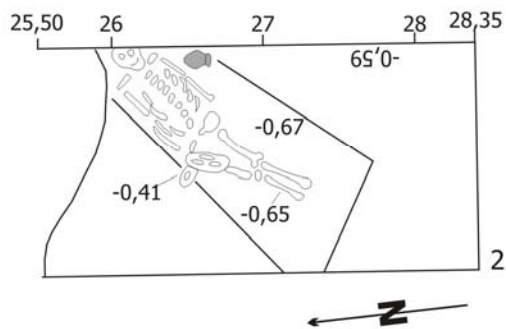
1. The plan of the excavations from Sudiți, 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia', 'Movila Bălaia' and 'Crucea lui Ștefan'; 2. 'Crucea lui Ștefan' (photo 2017) and the plan of the excavations at this location (after Frînculeasa 2011, with additions).

1

3

2

A

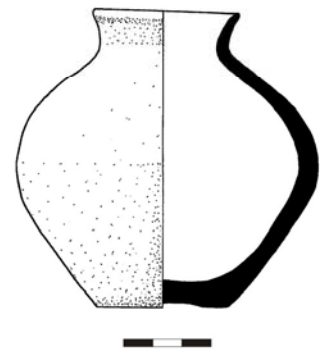
B

1

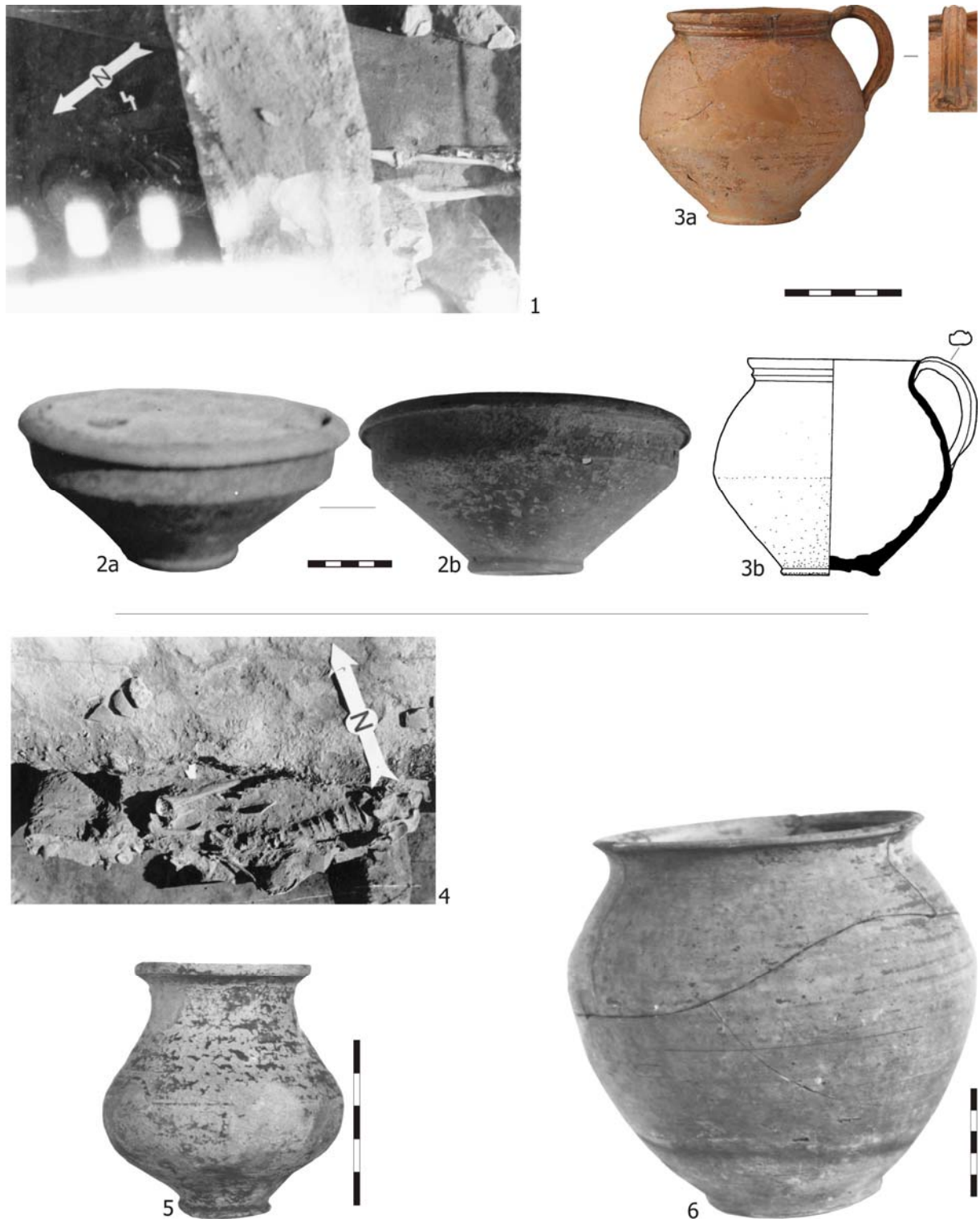
2

3

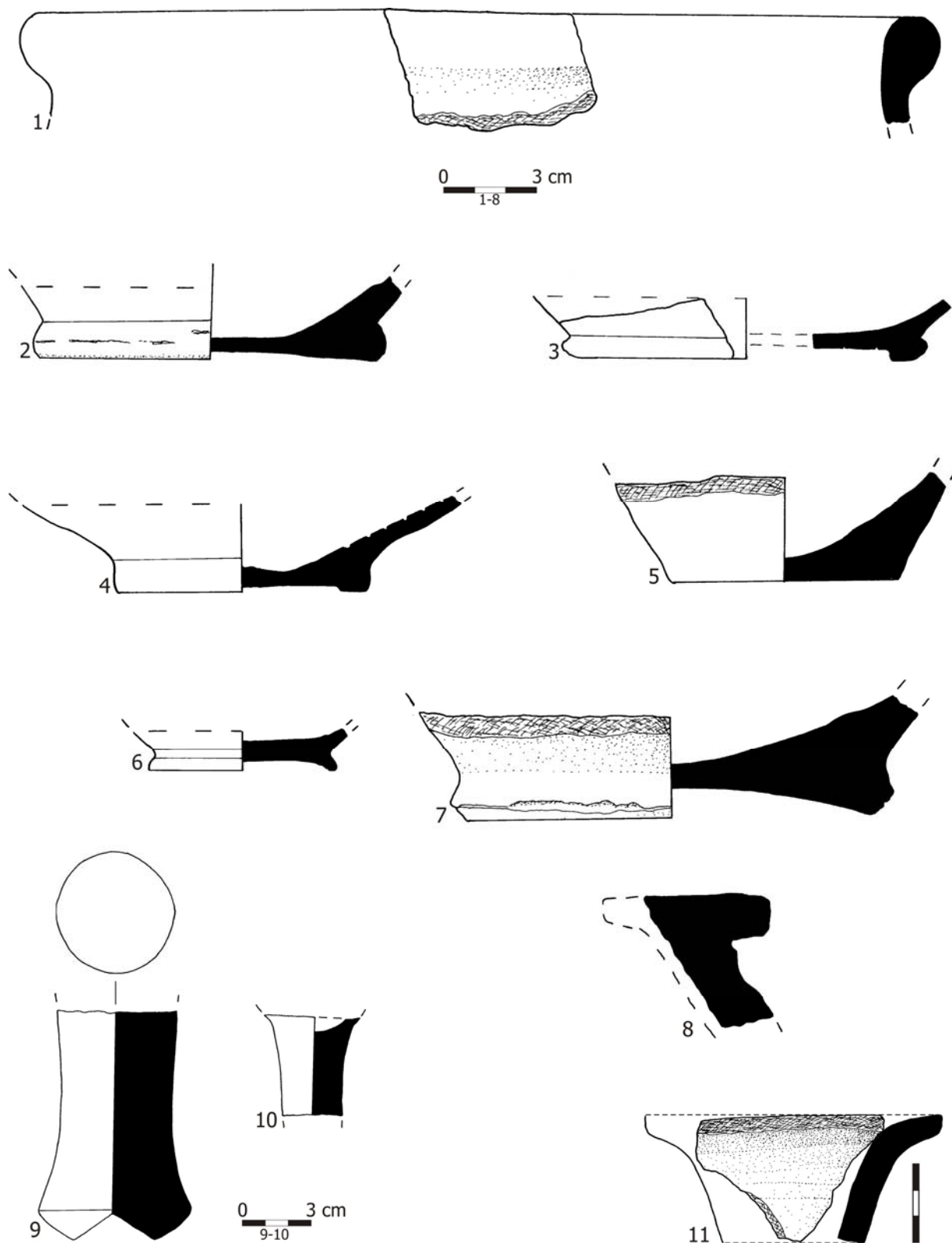
Plansa III. Cimitirul de la 'Movila Bălaia'. A. Mormântul 2: 1. Foto 'in situ'; 2. Planul mormântului; 3. Vasul din mormânt. B. Mormântul 5: 1-2 foto 'in situ'; 3. Vasul din mormânt.

The Cemetery from 'Movila Bălaia'. A. Grave 2: 1. Photo 'in situ'; 2. The tomb plan; 3. The vessel from the tomb. B. Grave 5: 1-2 photos 'in situ'; 3. The vessel from the tomb.

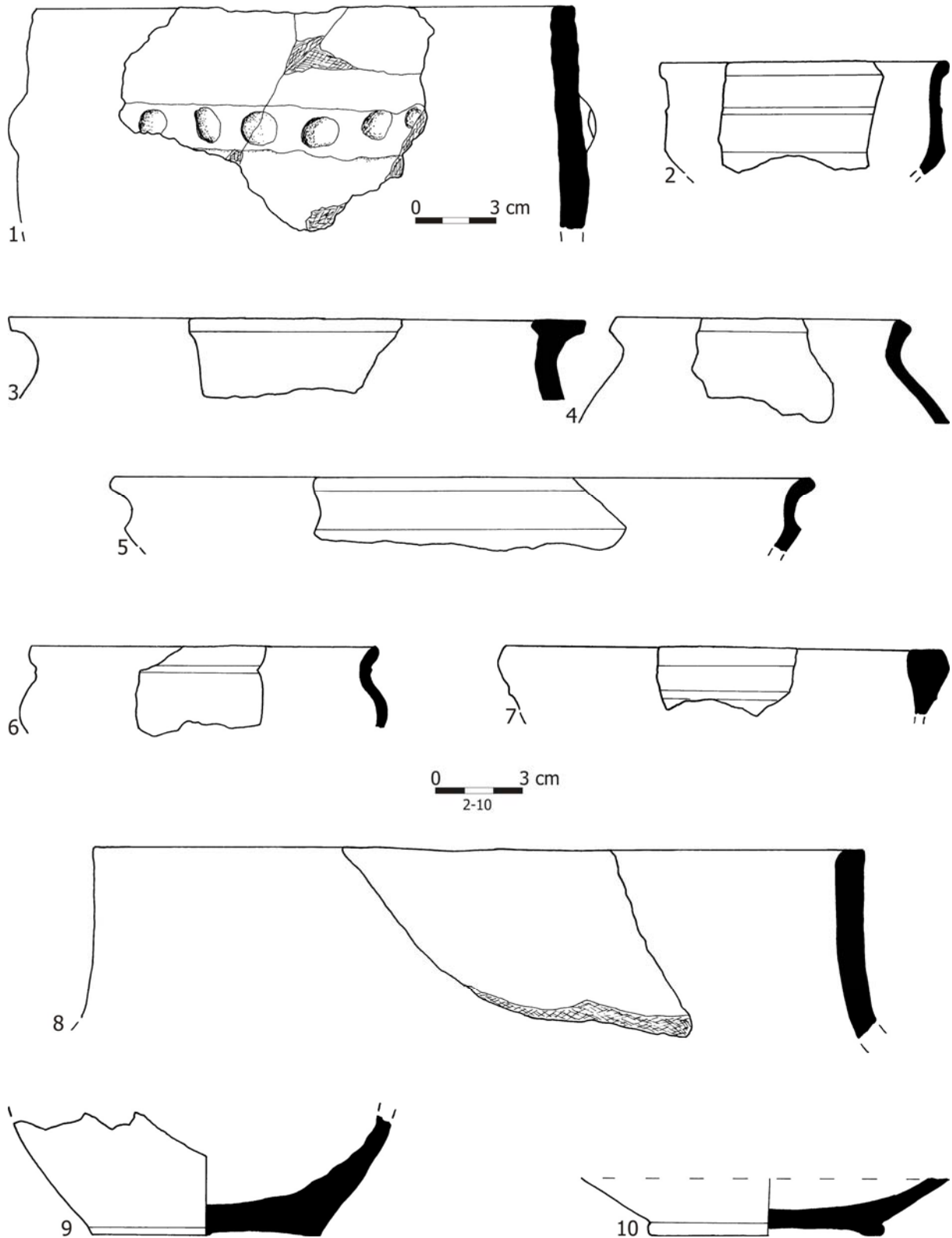
Plansa IV. Cimitirul de la 'Movila Bălaia'. 1. Mormântul 4 – foto 'in situ'; 2-3. vase din mormânt; 4. Posibil Mormântul 1; 5-6. Vase descoperite în perimetrul cimitirului.

The Cemetery from 'Movila Bălaia'. 1. Grave 4 - photo 'in situ'; 2-3. Pots from the grave; 4. Possible Grave 1; 5-6. Vessels discovered in the cemetery perimeter.

Plansa V. Ceramică din sec. IV lucrată la roată: 1-10 din punctul 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 11. 'Purcăreață'.

Wheel-thrown ceramic wares, 4th century: 1-10 from 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 11. 'Purcăreață'.

Plansa VI. Ceramică din sec. IV lucrată manual (1) și la roată (2-10) din punctul 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'.

4th century handmade (1) and wheel-thrown pottery, (2-10) from 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'.

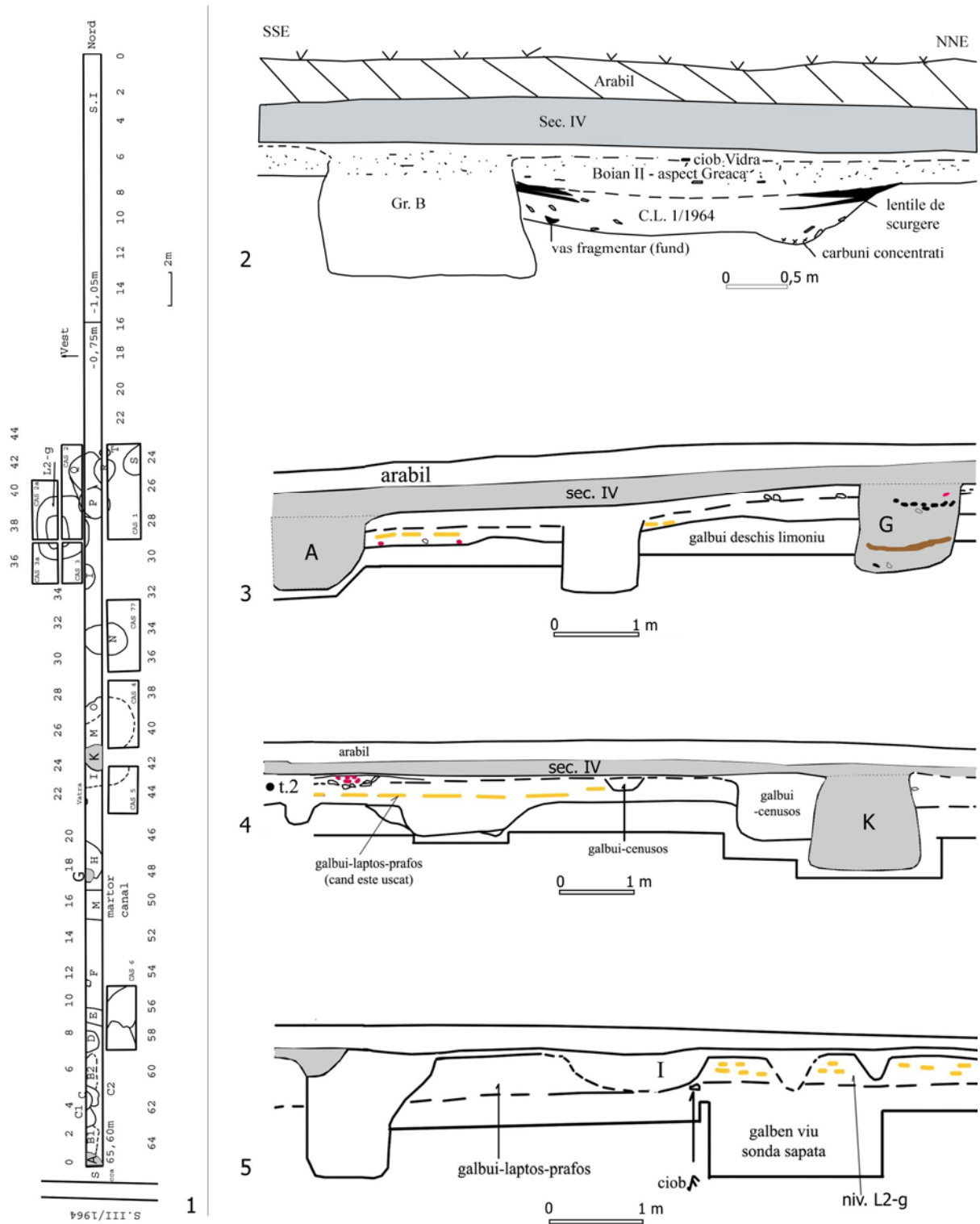
Plansa VII. Ceramică din sec. IV din punctele 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia' (1-16) și 'Purcăreață' (17). 1-6. Ceramică cenușie locală decorată; 7-17. Ceramică de import.

4th century pottery from 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia' (1-16) and 'Purcăreață' (17). 1-6. Decorated local pottery; 7-17. Imported pottery.

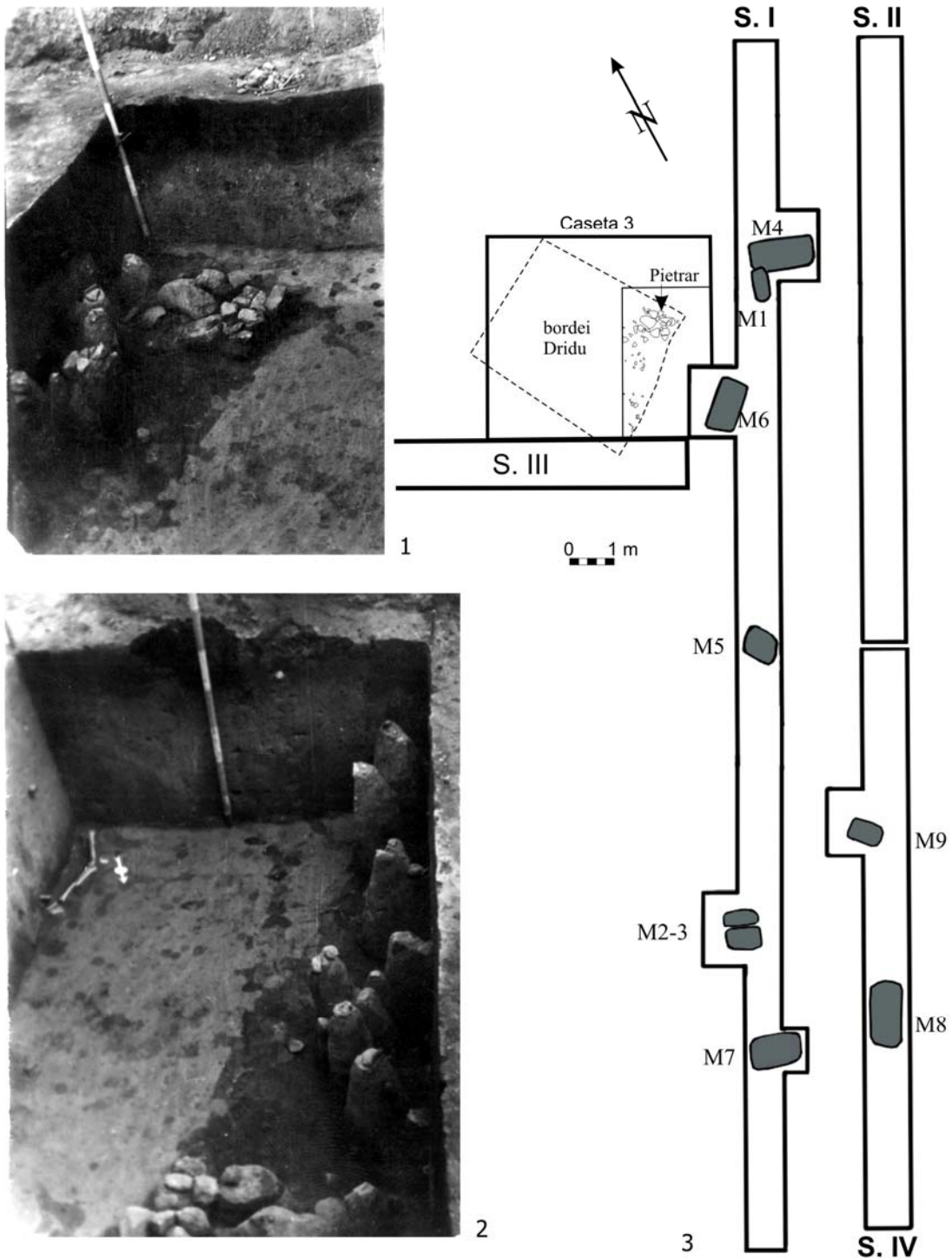
Plansa VIII. Ceramică din sec. IV lucrată la roată (1-6) și modelată manual (7-12), din punctul 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'.

Wheel-thrown ceramic wares, 4th century (1-6) and handmade pottery (7-12), from 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'.

Plansa IX. 1. Planul Secțiunii I/ 1970 și a casetelor adosate; 2-5. Segmente de profile din Secțiunea I pe care apar marcate nivelul și complexe din sec. IV d.Hr.

1. Plan of trench I/ 1970 and adjacent surfaces; 2-5. Segments of the trench I profile with 4th century features.

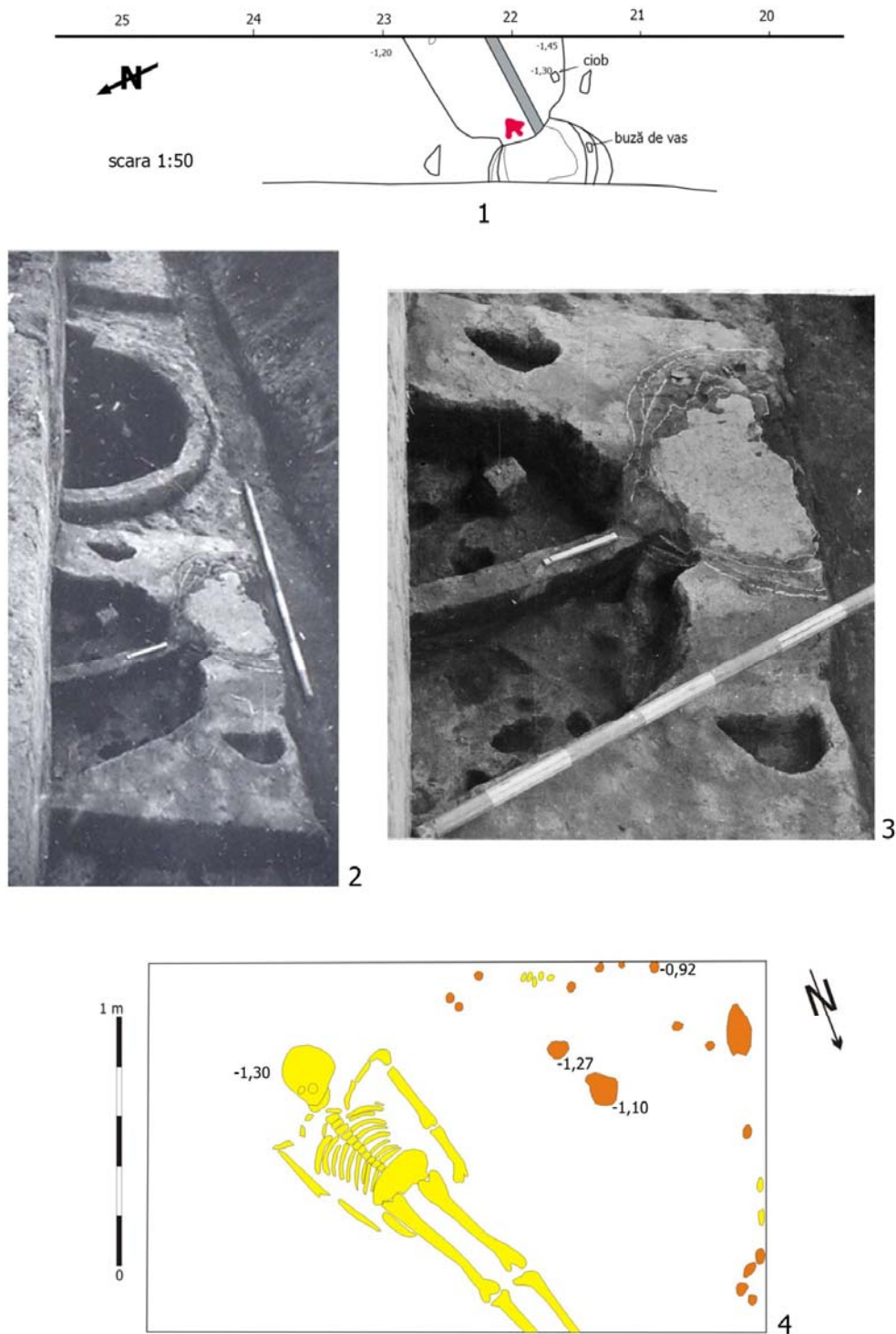
Plansa X. 'Crucea lui Ștefan'. 1-2. Foto 'in situ' cu pietrarul din locuința Dridu. 3. Planul săpăturilor și a bordeiului cercetat.

'Crucea lui Ștefan'. 1-2. Photo 'in situ' with the stone oven from the Dridu dwelling. 3. Plan of the excavations and of the Dridu dwelling.

Plansa XI. 1. Fragment de cazan hunic descoperit în perimetrul sitului 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 2-17. Ceramică Dridu descoperită în locuință și exteriorul acesteia. 18. Fund de vas cu marcă de olar, descoperit în locuință.

1. Fragment of the hunic cauldron discovered at 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 2-17. Dridu pottery from inside and outside the dwelling. 18. Pot base bearing a potter mark found inside the dwelling.

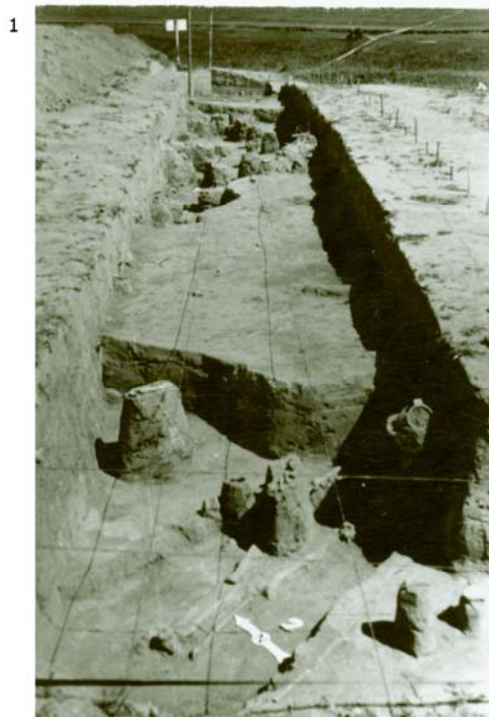

Planșa XII. 1. Schița complexului 'cuptor de redus minereul', sec. IV; 2-3. Fotografii cu același complex; 4. Caseta din 'Curtea lui Gheorghe Dumitru'.

1. Schematic drawing of the 'ore-reducing oven', 4th century; 2-3. Photos of the same feature; 4. The small trench from 'Curtea lui Gheorghe Dumitru'.

2

1

4

3

Plansa XIII. Imagini din timpul cercetărilor de la Sudiți: 1, 4. 'Crucea lui Ștefan'; 2. 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 3. 'Movila Bălaia'.

Images during the archaeological research: 1, 4. 'Crucea lui Ștefan'; 2. 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 3. 'Movila Bălaia'.

Plansa XIV. Imagini din timpul cercetărilor de la Sudiți: 1-3. 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 4. Întoarcerea de pe șantierul 'Crucea lui Ștefan' (în plan apropiat Dan Lichiardopol; în plan secund, cu vasul din M.7, Nicolae Vrapciu, directorul Muzeului Județean Buzău de la acea vreme).

Images during the archaeological research: 1-3. 'Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia'; 4. Returning from 'Crucea lui Ștefan' (in the foreground: Dan Lichiardopol, in the background: Nicolae Vrapciu former director of Buzau County Museum, carrying the vessel from M.7).